

Методичні публікації

Порівняємо економічну ефективність освітлення запропонованими в умові лампами.

Порахуємо витрати на використання світлодіодної лампи протягом терміну служби:

$$C_1 = 50 \text{ грн} + 30\,000 \cdot 0,008 \cdot 0,9855 \text{ грн} = 286,52 \text{ грн.}$$

За термін служби світлодіодної лампи потрібно використати 30 ламп розжарювання. Тоді для лампи «Іскра»: $C_2 = 30(6 + 1000 \cdot 0,06 \cdot 0,9855) = 1953,9$ (грн).

Отже, використовувати світлодіодну лампу в 6,8 рази вигідніше.

Для лампи «Philips»:

$$C_2 = 30(13 + 1000 \cdot 0,060 \cdot 0,9855) = 2163,9 \text{ (грн).}$$

Отже, використовувати світлодіодну лампу в 7,6 рази вигідніше, ніж лампу розжарювання.

Лампи розжарювання, на відміну від світлодіодних, нагріваються до високої температури ($>150^\circ\text{C}$).

Критерії оцінювання

1. Визначено значення світлових потоків ламп за упаковками – 0,5 бала.
2. Порівняно світловіддачі ламп – 1 бал.
3. Визначено значення терміну служби ламп за упаковками – 0,5 бала.
4. Правильно визначено економічну ефективність експлуатації світлодіодної лампи – 1 бал.
5. Правильно визначено економічну ефективність експлуатації лампи розжарювання – 1 бал.
6. Обчислено відносну й абсолютну похибки – 0,5 бала.
7. Наведено фізико-технічні особливості експлуатації цих ламп – 0,5 бала.

Література

1. Гончаренко С. У., Коршак Є. В. Фізика. Олімпіадні задачі. Вип. 2. 9–11 класи. Тернопіль: Навч. кн. – Богдан, 1999. 200 с.
2. Задачі по физике: учебн. пособие / [под ред. О. Я. Савченко]. Санкт-Петербург: Лань, 2001. 368 с.
3. Кобель Г. П., Савош В. О. Олімпіадні задачі з фізики (Районна та обласна учнівська олімпіада з фізики: Волинська область, 2013/2014 навч. рік). Луцьк: LUCKY, 2016. 60 с.

Творчі сходинки педагогів Волині Українська мова і література

УДК 373.5.091.32:81

О. М. Занюк,
учитель української мови та літератури Загальноосвітньої
школи І–ІІІ ст. с. Пульмо Шацького району Волинської області

Правила вживання апострофа. Тренувальні вправи

План-конспект уроку, 5 клас

Цікавинками цього уроку є «текст із помилками», який учні мають відредагувати, а також використання фольклорного матеріалу.

Ключові слова: диктант, редагування, загадка, прислів'я, скоромовка.

Zaniuk O. M. Rules of Apostrophes Use. Training Exercises.

The interesting things of this lesson is the „text with errors,” which students should edit, as well as the use of folklore material.

Key words: dictation, editing, riddle, proverb, scam.

Мета уроку: повторити правила вживання апострофа; удосконалювати вміння правильно визначати у словах орфограму, пояснювати написання слів; збагачувати словниковий запас учнів; розвивати

логічне мислення, культуру усного й писемного мовлення, зорову пам'ять; виховувати пошану до українських звичаїв та традицій, фольклору, прищеплювати любов до прекрасного.

Цілі:

Учні знатимуть: правила вживання апострофа, написання слів без апострофа, запис слів фонетичною транскрипцією.

Учні вмітимуть: правильно визначати у словах орфограму, пояснювати написання слів правилом; правильно вимовляти й писати слова з апострофом, аналізувати попередньо вивчені правила; з пошаною ставитимуться до звичаїв та традицій нашого народу.

Тип уроку: урок застосування знань, умінь і навичок.

Обладнання: підручники, картки із текстами, презентація.

Форми роботи: дослідження-аналіз, вибірковий диктант, розподільний диктант із ключем, інтерактивні вправи «Незакінчене речення», «Мозковий штурм», робота в парах, читання в особах.

Міжпредметні зв'язки: українська література.

Пташка красна своїм пір'ям,
а людина – знанням.
Народна мудрість

Перебіг уроку

I. Організаційний момент. «Психологічна настанова»

– Діти, уявіть, що ви в банку отримуєте щодня 86 400 гривень. І витратити ці гроші можна тільки цього дня, переносити покупки – ні. Що ви будете робити? Звісно, витратити гроші! У кожного з вас є такий банк, і він називається «ЧАС». Щодня ви отримуєте 86 400 секунд, і щовечора вони зникають. Даремно чи ні – все залежить тільки від вас. І мені хочеться, щоб 2400 секунд, які ми проведемо разом, минули недаремно й торкнулися ваших сердець. Успіхів вам!

Усміхніться один одному, подумки побажайте успіхів на цілий день. Для того, щоб упоратися на уроці з завданнями, будьте старанними і слухняними. Завдання наші такі:

- Не просто слухати, а чути.
- Не просто дивитися, а бачити.
- Не просто відповідати, а міркувати.
- Дружно і плідно працювати.

II. Мотивація навчальної діяльності

Слово вчителя

Три брати ідуть по світу
З осені назустріч літу.
Перший – землю закував,
Лід під ноги нам поклав.
Другий – снігом засипає.
Третій – віхолами грає.
Нерозлучні три брати.
Не стрічався з ними ти?
Хто ці три брати? (*Грудень, січень, лютий*).

Так, це зимові місяці. А зима – найбагатша на свята пора року. Зі святами наш народ пов'язує багато приказок, прислів'їв, повір'їв, загадок, про які ми сьогодні й розмовлятимемо, удосконалюючи свої вміння й навички у написанні слів з апострофом.

III. Актуалізація опорних знань

На минулому уроці ви ознайомилися з правилами вживання апострофа. То ж пригадаймо:

- Яка роль апострофа?
- Після яких літер він ставиться?
- Перед якими буквами ставиться апостроф?
- Скільки звуків тоді позначають ці букви?
- У яких випадках після **p** пишемо апостроф?
- Після яких префіксів пишемо апостроф?
- У яких ще словах ставиться апостроф?
- За яких умов апостроф не пишемо?

IV. Ознайомлення учнів з темою, метою і завданнями уроку

Розгорніть зошити, запишіть дату, тему уроку.

Представлення епіграфа уроку. «Мозковий штурм»

- Як ви розумієте епіграф?
- Діти, ми говоримо про прислів'я, приказки, загадки. А як по-іншому можна все назвати? (*Усна народна творчість*).

V. Засвоєння теми уроку. Виконання системних завдань

1. Робота з текстом. Редагування.

– Діти, а яке свято взимку найбільше чекають із нетерпінням і дорослі, і малі? У грудні – Миколая, а в січні – Різдво. Отож, зараз ми говоритимемо про традиції Різдва.

«Розпочинається Різдво 6 січня. Цей день в усіх асоціюється із такою смачною стравою як кут'я. Це – перша страва, яку тоді куштують. Як відомо, на Св'ятий вечір прийнято збиратися родиною, не ходити в гості, бажано не запізнюватися на вечерю.

Що ще ми знаємо про традиції св'яткування Різдва? Взагалі з Різдром пов'язано багато народних прикмет. Якщо в перші три дні св'ята з'являється іній на деревах – буде добрий урожай хліба. Будуть гарні трави та хліб, якщо глибокий сніг. Якщо вночі багато зірок, це до гарного урожаю ягід. Весна буде холодною, якщо цей день теплий.

Символ цього св'ята – зелена ялинка. Зірка, яка зазвичай красується на верхівці дерева, – символ Віфлеємської, тої, що яскраво освічувала шлях до Ісуса Христа. Різнобарвні кульки, маленькі ангели, гірлянди, пастухи зі свічками та ліхтариками нагадують світила у цю св'яту ніч віфлеємським пастирям».

Завдання. Назвіть орфограму «Апостроф». Поясніть написання, застосувавши правило.

– Які прикмети використано в тексті? Що є символом свята?

Але ще на початку ХХ століття в українських селах на Різдво ставили не ялинку, а дідух – сніп жита.

Словникова робота. (Дідух – солом'яний сніп).

2. Робота з підручником.

Третє зайве. Вправа 288. (Учень біля дошки).

3. Конструювання слів (робота в парах).

Завдання. До поданих слів дібрати споріднені, які пишемо з апострофом. Записати ці слова. Обґрунтувати вживання апострофа.

1 ряд. Двір, їхати, віра. (Подвір'я, під'їхати, повір'я).

2 ряд. Гора, мати, кава. (Міжгір'я, матір'ю, кав'ярня).

3 ряд. Вечір, хлопець, трава. (Надвечір'я, хлоп'я, трав'яний).

4. Гра «Упіймай слово».

Інструкція: Учні уважно слухають і плещуть у долоні, коли вчитель називає слово з апострофом.

Святослав, м'яч, Лук'ян, під'язичний, морквяний, буряк, хлоп'я, зоря, пам'ять, мавпячий, черв'як, тьмяніє, цвях, матір'ю, любов, медвяний, зв'язківець.

5. Дослідження-аналіз.

Поясніть, чому в слові **медвяний** апостроф не ставимо, а в слові **зв'язківець** – ставимо.

6. Гра «Скоромовка язика ламає, та вимови навчає».

Катерина та Дем'ян посварились за бур'ян.

У Лук'яна в'язка м'яги, у Дем'яна – дев'ять в'язок.

Зелен в'яз високий виріс,

В'язолаз на в'яза виліз.

Не зважайте, в'язолазе,

Не скрутїть на в'язі в'язи.

7. Розподільний диктант.

Випишіть слова послідовно у дві колонки: 1) ті, у яких є апостроф; 2) ті, у яких немає.

В'язу, узгір'я, дит'ясла, моряк, скам'янів, здоров'я, свято, полум'я, чеберяти, скип'ятити, вип'є, п'єса, одяг, ув'язнений, вечеря, матір'ю, під'їхати.

Ключ. Підкресліть другу букву кожного слова; якщо завдання виконане правильно, то зможете прочитати відоме прислів'я. (**Язик до Києва доведе**). Що воно означає?

8. Прочитати діалог в особах. Вказати у діалозі Зими й Весни слова з орфограмою «Уживання апострофа». Обґрунтувати їх написання, навести власні приклади на таке ж правило.

Зима. Доброго тобі здоров'я, дівчино Весно! Рано ти прийшла, ой рано. Ще твоєму царюванню час не настав.

Весна. Та поглянь же на себе, Зимонько. Яка вже з тебе цариця з порожньою торбою? Усе, що я напрацювала, ти з'їла й випила. Тебе всі бояться, від холоду тремтять. А я – царівна.

Куди ступаю, сонце сяє, тепло прибуває, усе навколо оживає.

Зима. Гаразд, Веснонько. Як відгадаєш ти мої загадки – царюватимеш на землі, а ні – снігом землю вкрию, морозом усе закую.

Весна. Які ж твої загадки? Загадуй.

Ішов довгов'яз, у землю ув'яз, із землі всіх повиганяв. (Доц).

Чорномазий, білодзьобий,

За плугом поважно ходить,

Черв'ячків, жучків знаходить,

Сторож вірний, друг полів,

Перший вісник теплих днів. (Грак).

Запитання до учнів?

Діти, а як називають свято, коли «зустрічаються» Старий Завіт із Новим, а ще, за легендою – зима із весною? (Стрітення). Який є звичай на Стрітення? (Освечують свічки-гримниці).

9. Вибірковий диктант (метод «Прес»).

Завдання. Послухайте приказки. Випишіть слова з апострофом, поясніть їх написання правилом, запишіть слова на дошці фонетичною транскрипцією.

А) Як на Стрітення півень **нап'ється** води з калюжі – жди ще стужі.

Б) Морозяне й тихе **надвечір'я** на Стрітення віщує теплу весну.

В) Вітряна погода на Громницю – тривожна ознака.

Г) На Стрітення **з'являються** білі хмари – на щедрій урожай садовини.

Ґ) Багато снігу ще лежить на Стрітення – духмяні будуть короваї.

Д) На Стрітення капає зі стріх – на **Лук'янів** день з вуликів мед капатиме.

10. Дидактична вправа «Поміркуймо!»

Поясніть фразеологізми. Знайдіть слова з апострофом.

Чия кішка сало з'їла – знати, хто винен.

Ні риба ні м'ясо – ні до чого не придатний, безвільний.

Накивати п'ятами – утекти.

П'яте через десяте – як-небудь.

З'їсти собаку – набути досвіду.

П'яте колесо у возі – щось зайве.

VI. Закріплення вивченого матеріалу.

Завдання на відповідність

З'єднайте слово з відповідним правилом однією лінією

Свято	Пишемо апостроф після префікса
Крюк	Пишемо апостроф після першої частини складних слів
Від'їзд	Не пишемо апостроф після букви, що позначає м'який звук [р']
Дит'ясла	Не пишемо апостроф після букви, бо перед губним є приголосний, який належить до кореня

VII. Підсумок уроку

Діти! Повернімося ще раз до епіграфа. Чого він нас навчає? (Відповіді дітей).

А для мене сьогодні найважливішим було те, що ми з вами доторкнулися до невичерпного джерела усної народної творчості, пригадали давні українські звичаї та традиції. І 2400 секунд, які ми провели разом, минули не даремно й знайдуть відгук у ваших серцях.

– Продовжте незакінчене речення:

Сьогодні на уроці.

Я дізнався... Я пригадав... Я запам'ятав... Мене вразило...

VIII. Оцінювання. Інструктаж до виконання домашнього завдання

Повторити правила § 36. Знайти й записати у зошит шість прислів'їв чи приказок зі словами з апострофом.

Література

1. Апостроф. URL: https://uk.wikibooks.org/wiki/Українська_мова/Апостроф
2. Вживання апострофа. URL: <https://learningapps.org/watch...>
3. Правила вживання апострофа. URL: <https://ZNO.if.ua/?p=1389>
4. Український правопис. Київ: Наук. думка, 1996.

УДК 373.5.091.32:82

С. М. Гапонюк,
учитель української мови та літератури вищої кваліфікаційної категорії,
старший учитель Нововолинської гімназії Нововолинської міської ради

Українські народні думи. «Маруся Богуславка»

Конспект уроку, 8 клас

Використовуючи звукозапис думи, її мультиплікацію, репродукції картин на відповідну тематику, порушуються питання не тільки про вчинок Марусі, а й про права людини з сучасної точки зору.

Ключові слова: патріотизм, героїзм, права людини, минуле і сучасне.

Нарониук S. M. Ukrainian Folk Dumas. „Marusia Bohuslavka”.

Using sound recording of the дума, its animation, reproductions of paintings on the relevant subject, the questions are raised not only about Marusia's action, but also about human rights, from the modern point of view.

Key words: patriotism, heroism, human rights, past and present.

Тема. Українські народні думи. «Маруся Богуславка». Проблема вибору, душевна роздвоєність Марусі Богуславки між любов'ю до рідної землі та становищем дружини турецького вельможі.

Мета. Поглибити знання учнів про думу як жанр літератури. Формувати вміння визначати тематику, художні особливості думи; вміння аналізувати образ української полонянки Марусі, її героїчний учинок; осмислювати духовний зв'язок з минулим рідного народу; зіставляти специфіку розкриття теми в літературі, музиці, образотворчому мистецтві,

кіномистецтві; толерантно відстоювати власну позицію в дискусії; використовувати комунікативні стратегії для формулювання власної позиції.

Випереджувальні завдання: прочитати думу «Маруся Богуславка»; опрацювати (ОДГ/ОПЛ) Європейську конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод (Європейська конвенція з прав людини), доповнену протоколами, – спрощену версію окремих статей, короткий зміст преамбули.

Методи, прийоми і форми роботи: «Незакінчене речення», «Кубик Блума», «Кластер»; робота в парах, групах.